

prima instanță, Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni (jud: C. Crețu)
instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Bostan, A. Pahopol, V. Negru)

D E C I Z I E

26 iunie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Victor Burduh
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Aureliu Pistică,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aureliu Pistică
împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a
copiilor minori,
împotriva deciziei din 02 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 03 septembrie 2015, Aureliu Pistică a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a
copiilor minori.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că la 07 septembrie 2002 a
încheiat căsătoria cu Nelea Pistică, iar la XXXXX s-a născut fiul XXXXX.

Recurentul a menționat că prin hotărârea din 06 martie 2006 a Judecătoriei
Ialoveni căsătoria încheiată între Aureliu Pistică și Nelea Pistică a fost desfăcută. Or,
reclamantul a comunicat că după desfacerea căsătoriei au continuat să locuiască
împreună cu Nelea Pistică, iar la XXXXX s-au născut fii XXXXX.

Ulterior, prin hotărârea din 22 mai 2013 a Judecătoriei Ialoveni a fost dispusă
încasarea din contul lui Aureliu Pistică în folosul Nelei Pistică, începând cu 20
martie 2013, pensia pentru întreținerea copiilor minori: fiului XXXXX, în mărime
fixă de a câte 900 de lei/ lunar, pentru fiecare copil, până la atingerea majoratului
acestora.

În context, reclamantul a învederat că începând cu luna aprilie 2014, fiul
XXXXX locuiește împreună cu el și se află la întreținerea sa, începând cu 13 iulie
2014 și 06 august 2014 fiul XXXXX, și respectiv fiul XXXXX locuiesc împreună
cu el, se află la întreținerea sa.

De asemenea, a menționat faptul că până la datele enunțate, luna aprilie 2014,
13 iulie 2014 și 06 august 2014, copii XXXXX, XXXXX periodic locuiau atât la el
cât și la părâtă, aflându-se la întreținerea sa și locuind împreună cu el.

Astfel, reieșind din faptul că fiii XXXXX, XXXXX s-au aflat la întreținerea și
educația sa, a considerat că este necesară scutirea sa de la plata pensiei de

întreținere a copiilor minori, stabilită prin hotărârea din 22 mai 2013 a Judecătorei Ialoveni.

Totodată, reclamantul a specificat că prin scutirea sa de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori, starea materială și interesele copiilor minori nu vor fi afectate negativ.

Prin hotărârea din 20 iulie 2017 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni a fost respinsă ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Aureliu Pistică împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori.

Invocând ilegalitatea hotărârii primei instanțe, Aureliu Pistică a declarat apel împotriva hotărârii din 20 iulie 2017 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni și a solicitat casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

Prin decizia din 02 octombrie 2018 a fost respins apelul declarat de Aureliu Pistică și a fost menținută hotărârea din 20 iulie 2017 a Judecătorei Hîncești, sediul Ialoveni, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aureliu Pistică împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori.

La 15 ianuarie 2019, Aureliu Pistică a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel din 02 octombrie 2018, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel a adoptat decizia cu încălcarea normelor dreptului material intern cât și internațional.

Mai mult, instanțele de judecată au stabilit eronat circumstanțele faptei atunci când au stabilit că copii minori sunt stabiliți cu traiul cu bunica acestora, deoarece de fapt copii locuiesc împreună cu el.

De asemenea, recurentul a indicat că instanța de apel a examinat cauza lipsa sa, deși a fost depusă o cerere de amânare a cauzei, urmare a faptului că se afla peste hotarele Republicii Moldova, în consecință fiindu-i încălcat dreptul la un proces echitabil, fapt care l-a lipsit de posibilitatea de a-și susține poziția.

Totodată, recurentul a menționat că instanța de apel a interpretat eronat legea, prin faptul că a reținut în calitate de probă hotărârea judecătorească prin care a fost stabilit domiciliul copiilor minori și nu a reținut spre examinare faptul că însăși intimata a recunoscut că copii nu domiciliază cu ea din luna aprilie 2014.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 02 octombrie 2018.

Materialele cauzei atestă expedierea participanților la proces a copiei deciziei prin scrisoarea de însoțire din 29 octombrie 2018 (f.d. 234, Vol. I), însă lipsesc date despre recepționarea acesteia de către participanții la proces.

Astfel, recursul declarat la 15 ianuarie 2019, este în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 24 aprilie 2019 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În corespundere cu art. 432, alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 118, alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, stabilește că fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În baza art. 130, alin. (2), (3), (4) Cod de procedură civilă, nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

În temeiul art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În concordanță cu art. 241, alin. (5) Cod de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Prin prisma art. 373, alin. (1), (2), (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea

primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Astfel, actele cauzei atestă că la 03 septembrie 2015, Aureliu Pistică a depus cerere de chemare în judecată împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori.

Fiind investită cu examinarea prezentului litigiu, Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni prin hotărârea din 20 iulie 2017 a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Aureliu Pistică împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori.

De altfel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 02 octombrie 2018 a respins apelul declarat de Aureliu Pistică și a menținut hotărârea din 20 iulie 2017 a Judecătoria Hîncești, sediul Ialoveni, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aureliu Pistică împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori.

Întru argumentarea soluției, instanța de apel a considerat ca întemeiată soluția prima instanțe.

Instanța de apel a reținut că conform hotărârii din 06 martie 2006 a Judecătoria Ialoveni, domiciliul copilului minor XXXXX, născut la XXXXX a fost stabilit cu mama, iar prin decizia din 24 iunie 2015 a Curții de Apel Chișinău domiciliul copiilor minori, XXXXX, născuți la XXXXX a fost stabilit cu mama.

Mai mult, Colegiul Curții de Apel Chișinău a considerat neîntemeiat argumentul apelantului precum că din luna aprilie 2014, 13 iulie 2014, 06 august 2014 - copii XXXXX, XXXXX au trecut treptat cu traiul la el și se află la întreținerea sa, în cazul în care materialele cauzei atestă că copii minori, prin dispoziția nr. 95 din 16 decembrie 2016 a Primarului s. Bardar, r. Ialoveni au fost plasați cu traiul la bunicii Ioana Pistică și Ștefan Pistică, iar Aureliu Pistică a fost obligat de a nu se apropia de copii, în baza ordonanței de protecție, fapt atestat prin scrisoarea Primăriei s. Bardar, r. Ialoveni nr. 20 din 03 februarie 2017.

Totodată, instanța de apel a apreciat ca întemeiată argumentarea primei instanțe prin care a indicat că atât reclamantul cât și reprezentantul său, nu au prezentat probe pertinente ce ar confirma apariția unor circumstanțe stipulate la art. 110, 111 Codul Familiei, împrejurări care ar necesita scutirea acestuia de la plata pensiei de întreținere a fiilor minori, invocarea declarativă a faptului că el de unul singur suportă toate cheltuielile ce țin de întreținerea copiilor săi, fiind apreciate critic de instanța de judecată, or acestea nu au fost însoțite de un suport probator

Însă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelant, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a cauzei deduse judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

În acest sens, Colegiul remarcă că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, a constatat că cauza a fost soluționată corect de prima instanță, cu aplicarea corectă a normelor materiale și procedurale.

La acest capitol, Colegiul consideră necesar a menționa că instanța de apel nu a reținut și nu a dat o apreciere tuturor argumentelor apelantului.

Mai mult, Colegiul Curții de Apel Chișinău a respins cererea de apel și a menținut hotărârea primei instanțe reținând și decizia din 24 iunie 2015 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost stabilit domiciliul copiilor minori, or, totodată a indicat în motivarea soluției că această decizie nu a fost executată.

Astfel, Colegiul consideră că acest aspect denotă o examinare superficială, iar motivarea fiind una contradictorie.

Or, instanța inferioară avea obligația rezultând din prevederile art. 373, alin. (2) Cod de procedură civilă, de a da un răspuns cert referitor la relevanța unui înscris sau altuia, fiind obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele, rezultând din prevederile art. 130 alin. (4) Cod de procedură civilă.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6 § 1 CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994). CtEDO reiterează că, deși articolul 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei (Hiro Balani împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, pct. 27).

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării cauzei probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Or, în sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CtEDO, în cauza Suominen vs. Finlanda, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Totodată, în cauza Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, Curtea a statuat că dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedură de către tribunalul sesizat.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CtEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza Artico v. Italiei, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, în speță, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată și de a argumenta menținerea hotărârii primei instanțe.

Astfel, fiind încălcat dreptul de a fi auzit, ori dreptul în cauză include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse, ceea ce nu a fost îndeplinit de instanța de apel.

În consecință, Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării cauzei pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste circumstanțe, și fără a indica motivele pentru care argumentele invocate în cererea de apel nu au fost reținute. Mai mult, nici nu au fost supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, conform principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 din 1984, adoptată la de Comitetul Miniștrilor al Consiliului European, privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, ceea ce în speță lipsește.

În sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Nu în ultimul rând, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră întemeiat și argumentul recurentului prin care a indicat că i-au fost încălcate drepturile procedurale, deoarece cauza a fost examinată în lipsa sa, contrar faptului că a depus cerere de amânare a examinării cauzei din motiv că se afla peste hotarele Republicii Moldova, ori actele cauzei cert denotă că cererea a fost depusă înainte de ședința de judecată, însă, conform procesului-verbal a ședinței de judecată cererea de amânare nu a fost examinată.

Mai mult, instanța de recurs menționează că recurentul nu se face vinovat pentru faptul că cererea de amânare a examinării cauzei nu a fost prezentată în termen judecătorului raportor de către angajații instanței, iar situația creată se

atestă o încălcare a dreptului recurentului la apărare, acesta fiind lipsit de dreptul de ași susține poziția în fața instanței.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că aceste erori admise la judecarea cauzei în instanța ierarhic inferioară nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Aureliu Pistică și a casa integral decizia instanței de apel, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele cauzei, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445, alin. (1), lit. c) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Aureliu Pistică.

Se casează integral decizia din 02 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aureliu Pistică împotriva Nelei Pistică cu privire la scutirea de la plata pensiei de întreținere a copiilor minori, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Svetlana Filincova

Victor Burduh

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat